

Az elkövetők fele több, mint 5 éve dolgozott a cégnél

„Az egyik legrégebbi emberem... róla tényleg nem gondoltam volna...” - sokszor hallottam már ezt a mondatot cégvezetők szájából. Utólag. Amikor már csak annyit tudtak tenni, hogy felismerve a problémát, azt a célt tűzték ki, hogy még egyszer ne legyenek belső visszaélés áldozatai. Az ACFE már említett felméréséből az is kiderül, hogy a cégen belüli visszaélések több, mint felénél az elkövető már legalább 5 éve volt a cég alkalmazottja. De mégis hogyan lesz alapvetően becsületes emberekből a céget megkárosító vállalati szarka? Erről szól a következő fejezet.

Miből lesz a cserebogár?

Mint ahogyan a legtöbb cégben, így Önnél sem bűnözők dolgoznak. Ön sem vesz fel bűnözőket a céghez. Akkor hogyan lehetséges, hogy az előző fejezetben bemutatott horror statisztikai adatok mégis a póre valóságot tükrözik? Ahhoz, hogy egy dolgozójából végül a céget megkárosító vállalati szarka váljon, egy három lépésből álló folyamaton kell keresztülmennie. Ezt a három lépést mutatom be ebben a fejezetben.

Anyagi nyomás

Itt kezdődik minden. A munkatárs olyan élethelyzetbe kerül - önhibájából vagy azon kívül -, amelyet súlyos pénzügyi kényszerként él meg. Ez lehet olyan helyzet, amit egy külső szemlélő is annak lát, de lehet olyan is, amikor utólag értetlenül állnak azelőtt, hogy erre mi szükség volt. Az anyagi nyomás forrása sokféle tényező lehet: szenvedélybetegség finanszírozása, váratlan családi esemény, egy vágyott, magasabb életszínvonal biztosítása.

Felismert lehetőség

„Alkalom szüli a tolvajt” - tartja a magyar közmondás. A valóságban a későbbi elkövető elkezd keresni annak a lehetőségeit, hogy a számára nyomasztó anyagi igényeit hogyan tudná kielégíteni. És - hogy egy másik közmondást is felsorakoztassunk - aki keres, az talál. Egy nem jól szabályozott részfolyamatot, egy elhanyagolt ellenőrzést, egy észre nem vett kiskaput az árukezelésben, egy elfeledett hátsó ajtót, egy ottfelejtett jogosultságot az IT-rendszerben, egy hanyag vagy onórt, egy megvesztegethető külsőst, egy megfásult kollégát, akivel összejátszhat vagy éppen egy cégvezetőt, akitől nem várható el, hogy minden apró részletre kiterjedjen a figyelme egy folyamatosan növekedő cégben. A lehetőség, konkrétan a jó eséllyel lebukásmentes lehetőség

tehát felismerve, a terv kész, és ezen a ponton már csak egy lépés választja el őt attól, hogy a tettek mezejére lépjen.

Önfelmentés

A leendő elkövető - bár jogilag bűncselekmény elkövetését tervezeti - nem bűnöző sem a szó hétköznapi értelmében, sem pedig a saját önképe szerint. Hogy tettét önmagával elfogadtassa, mindenképpen fel kell oldania magában ezt a feszítő ellentmondást. Ennek módja egy önfelmentő racionalizálás, logikusnak tűnő magyarázat arra, amit elkövetni készül. Miért is lopja meg a céget, a főnököt? A legjellemzőbb „válaszok”: nem lopom el, csak kölcsönveszem; nekem ez jár; úgyis annyi pénzük van, ez a kevés nekik nem számít... - és ezek különféle variációi. Legtöbbször valamilyen vélt vagy valós (annak megélt) sérelem áll a háttérben: elmaradt fizetésemelés vagy előléptetés, a munkája kellő elismerésének elmaradása.

A cégekultúra, a cégen belüli szokások nagymértékben meg tudják könnyíteni vagy meg tudják nehezíteni az önfelmentő magyarázat kreálását. Visszautalva az előző fejezet végén feltett kérdésre: 5 év alatt egy dolgozó egyrészt alaposan kiismeri a cég működését, beleértve a kihasználható gyenge pontokat, másrészt ennyi idő elegendő lehet arra is, hogy az önfelmentéshez elegendő tüskét, vélt vagy valós sérelmet szedjen össze.

Mielőtt rátérnénk a 14 különböző visszaélési kategória bemutatására, kérem, engedje meg, hogy röviden tisztázzam, kinek a könyvét tartja a kezében, és milyen jogon osztom az észet ebben a témában.

A szerzőről

Ki ez a Róth Dénes, és miért kellene hallgatnom rá?

Róth Dénes vagyok, üzleti magándetektív, a Vestigo vezető tanácsadója. 2005 óta foglalkozom céges belső visszaélések kivizsgálásával, 2013 óta a magyar kkv-szektorra kidolgozott módszertan segítségével a megelőzéssel is. Pályakezdként vállalatirányítási rendszerek fejlesztésével és bevezetésével foglalkoztam, még az 1990-es években, Németországban és Magyarországon. Igazságügyi informatikai szakértőként csöppetem bele először céges belső csalások felderítésébe. Az évek során a számtalan projekt keretében nagyon sokféle iparágban tevékenykedő cég belső működésére láttam rá, a bútorgyártástól kezdve, az élelemiszeriparon és a gyógyszer-nagykereskedelmen át, a kozmetikai vagy éppen az autóiparig. Ez a könyv az így szerzett tapasztalatok esszenciája.

Ami a hivatalos képzettségemet illeti: eredeti szakmám szerint informatikai mérnök vagyok, később ezt egy jogi másoddiplomával egészítettem ki.